

Asia: VN/1347/2021

Oikeudenkäyntikulutyöryhmän mietintö

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriö on pyytänyt Rovaniemen hovioikeudelta lausuntoa oikeudenkäyntikulutyöryhmän mietinnöstä

Hovioikeus lausuu seuraavan.

Oikeudenkäyntikulujen kohtuullistamista koskevan ehdotuksen tavoitteena on parantaa oikeuden saatavuutta pienentämällä ihmisten ja yhteisöjen oikeudenkäyntikuriskä riita-asioissa. Oikeudenkäyntikuluarviota koskevan ehdotuksen tavoitteena on puolestaan parantaa oikeudenkäyntiasiamiehen- tai avustajan päämiehen tietoisuutta oikeudenkäynnin kustannuksista. Hovioikeus pitää näitä tavoitteita kannatettavina.

Oikeudenkäymiskaaren 15 luvun 14 §

Mietinnön mukaan oikeudenkäyntikuluarvio tulisi antaa vain silloin, kun päämies on yksityishenkilö. Päämiehinä on kuitenkin myös sellaisia yhtiöitä ja yhteisöjä, joiden asema oikeudenkäynnin osapuolena rinnastuu yksityishenkilöön. Kuluarvion antamisvelvollisuuden rajausta vain yksityishenkilöihin on kuitenkin perusteltua, koska laajempi rajausta voisi aiheuttaa hankalia tulkintaongelmia.

Arviota oikeudenkäyntikulujen määrästä ei tarvitsisi antaa yksityishenkilölle, jos hänelle on myönnetty oikeusapua ilman omavastuuosuutta. Jos tavoitteena mietinnössä todetuin tavoin pidetään sitä, että päämies voi omia oikeudenkäyntikulujaan koskevan arvion perustella tehdä suuntaa antavia päätelmiä vastapuolensa oikeudenkäyntikulujen määrästä, tätä rajausta ei ole pidettävä perusteltuna.

Säännöksessä tarkoitettu arvio on annettava ennen oikeudenkäyntiä eli tyyppitapauksessa ennen haastehakemuksen toimittamista käräjäoikeudelle ja valituskirjelmän toimittamista hovioikeudelle. Tältä osin on huomattava, että asian ajamiseksi tarpeellisia toimenpiteitä voidaan yleensä arvioida

tarkemmin vasta sen jälkeen, kun vastapuoli on antanut vastauksen haastehakemukseen. Hovioikeudessa puolestaan oikeudenkäyntikulujen määrään vaikuttaa ratkaisevasti se, myönnetäänkö asialle jatkokäsittelylupa ja se, ratkaistaanko asia esittelyn asemesta pääkäsittelyssä ja otetaanko näyttö tuolloin vastaan tallenteelta. Tämän vuoksi ainakaan ensimmäisestä, asian vireillepanoa edeltävästä oikeudenkäyntikulujen määrää koskevasta arviosta ei käytännössä ole saatavissa riittävää tietoa asiasta aiheutuvista kustannuksista.

Oikeudenkäymiskaaren 21 luvun 8 b §

Oikeudenkäyntiasiamiehen ja –avustajan yleiseen lojaliteettivelvollisuuteen kuuluisi puuttua vastapuolen laskutukseen. Näin ei kuitenkaan käytännössä tapahdu. Vaikka säännös merkitsee poikkeamista siitä periaatteesta, että dispositiivisen asian asianosainen itse ratkaisee, haluaako hän oikeussuojaa ja missä laajuudessa, säännös on kuitenkin tarpeellinen ja sen soveltamiskynnyksen alentamiseksi säännöksen muuttamista ehdotetulla tavalla voidaan pitää lähtökohtaisesti perusteltuna.

Oikeudenkäyntikuluja koskeva ratkaisu ei saa olla ennakoimaton. Tämän vuoksi tuomioistuimen tulisi viran puolesta asianosaisten myöntämisestä huolimatta kiinnittää osapuolten huomiota säännöksen mahdolliseen soveltamiseen. Tuossa yhteydessä tuomioistuimen tulisi myös selvittää säännöksen soveltamisen edellytykset eli oikeudenkäyntiin johtaneet seikat, asianosaisten asema ja asian merkitys. Näin muun muassa siitä syystä, että eräissä tilanteissa asianosaisten asemesta joku muu taho voi olla vastuussa oikeudenkäyntikuluista.

Mietinnön mukaan ehdotuksen tarkoituksensa on lisätä tuomioistuinten oikeudenkäyntikuluja koskevien ratkaisujen kohtuullisuutta, helpottaa oikeudenkäynnin hävinneen asianosaisten asemaa ja alentaa oikeudenkäyntikynnystä. Mietinnön tarkastelukulmana on asian hävinnyt osapuoli. Toisaalta on huomattava, että voittanut osapuoli joutuu lähtökohtaisesti joka tapauksessa maksamaan oman asiamiehensä tai avustajansa palkkion vaaditun suuruisena siitä riippumatta, minkä sisältöinen tuomioistuimen oikeudenkäyntikuluja koskeva ratkaisu on ollut. Voittanut osapuoli ei siten aina saisi vastapuolelta täyttä korvausta tarpeellisista toimenpiteistä johtuvista kohtuullisista kustannuksista. Tämä ennakoimattoman kuluratkaisun mahdollisuus lisäisi oikeudenkäyntiin liittyvää taloudellista riskiä ja saattaisi vaikuttaa asianosaisten halukkuuteen nostaa kanteen vastaavalla tavalla kuin epäily kohtuuttoman suuriksi nousevasta oikeudenkäyntikulujen korvausvelvollisuudesta. Ennakoimaton kuluratkaisu ei myöskään olisi omiaan lisäämään luottamusta tuomioistuimiin ja oikeusvaltioon.

Muuta

Muilta osin hovioikeudella ei ole lausuttavaa asiassa.

Hovioikeuden lausunnon ovat valmistelleet hovioikeudenneuvos Tapio Alkula ja hovioikeuden esittelijä Heidi Haulos.

Osaston johtaja,
hovioikeudenlaamanni

Sakari Laukkanen

Kansliapäällikkö

Leena Saukkoriipi

Ålander Tuula
Rovaniemen hovioikeus